

Henrich Bartek:

PRAVOPIS, SPISOVNÁ REČ A STREDNÁ SLOVENČINA.

Od vydania Pravidiel slovenského pravopisu naša verejnosť s veľkou pozornosťou sleduje všetko, čo sa týka spisovnej reči slovenskej, takže dnes každý svedomitý človek, ktorý perom narába, dbá na to, aby čím lepšie po slovensky písal. A toto je dobrá stránka sporov okolo Pravidiel slovenského pravopisu. Ale završenie debaty o spisovnej reči dostávajú sa na bočné cesty, keďže zjednodušujú komplikované problémy nášho pravopisu a spisovnej reči na celkom druhotné otázky, čím vzbudzujú sa mýlne predpoklady, akoby išlo len o to, či budeme písať *predsa*, *dvadsať* alebo *preca*, *dvacať* a pod. Často nerozlišuje sa pravopis od jazyka, ba očakáva sa, že Pravidlá slovenského pravopisu budú zázračným učiteľom, ktorý každého bez roboty naučí dobre po slovensky. Nie div, že v tejto veci bude vždy dosť sklamaných, i vtedy, keď vyjde opravené vydanie Pravidiel. Pokladáme za potrebné povedať toto, lebo nedobré by bolo, keby sa vkořenila mienka, že jadro takzvaných pravopisných sporov je len v niekoľkých pravopisných zmenách, požadovaných kritikmi Pravidiel slovenského pravopisu.

Sú aj takí, čo očakávajú od revízie Pravidiel slov. pravopisu zmenu terajšieho etymologického pravopisného systému a hlboké zmeny v slovníku spisovnej reči a okrem toho úplné prímknutie spisovnej reči k stredoslovenským nárečiam. Aby bolo v týchto problémoch jasno, treba si všimnúť terajšieho stavu našej spisovnej reči a všetkých možností pre revíziu pravopisných pravidiel, tvaroslovných zjavov a slovníka spisovnej reči slovenskej. Dôležité je najmä vedieť, čo možno v pravopise zmeniť, čo v slovníku, a ako treba čerpať z nárečí, v ktorých sa vidí veľké bohatstvo, doteraz nevyužitú pre spisovnú reč.

Skúsenosť učí, že akákoľvek malá zmena v pravopise vzbudzuje odpor, a keď je ich naraz veľa, vzniká chaos. To je prirodzené, lebo z najcharakteristickejších znakov všetkých spisovných rečí je ich húževnaté lipnutie na vžitom grafickom obraze slov a tvarov. Preto každá reforma pravopisu stretá sa s odporom, a to aj vtedy, keď značí veľké zjednodušenie, na príklad fonetické písanie *skúška*, *stratíť*, *dvacať* a pod.

Náš terajší pravopis je etymologický, sú v ňom i také litery, čo označujú hlásky, ktorých už niet v spisovnej živej reči (na pr. píšeme *y, ý*, hoci dávno splynuly s *i, í*). Jednu vec musíme mať stále na pamäti: etymologický pravopis nemožno postupne premeňovať na fonetický, lebo potom každú chvíľu menila by sa ustálená grafická forma spisovnej reči, čoho následkom by bol zmätok. Otázka je, či nateraz je želané a potrebné zmeniť etymologický pravopis fonetickým. Literárny odbor Spolku sv. Vojtecha v Trnave predložil 12. mája 1932 Matici slovenskej 72-stránkový návrh na uzákonenie fonetického pravopisu. So stránky vedeckej je etymologický i fonetický pravopis rovnako oprávnený, ale so stránky praktickej fonetický pravopis má dve veľké nevýhody, lebo s odstránením ypsilonu úzko súvisí fonetické písanie skupín *di, ti, ni, li*, v ktorých by sa musela mäkkosť označovať, a aby bol fonetický pravopis dôsledný, museli by sme písať i *de, te, ne, le*, ba aj pred dvojhláskami *ia, ie, iu* museli by sme zmäkčovať *d, t, n, l*, čím by sa zdvojnásobil počet mäkčeňov, čo by robilo ťažkosť nielen pri písaní, ale aj pri korektúre kníh, tlačív a pod. Stalo by sa, že boly by veľmi časté chyby v zmäkčovaní hlások. Teda miesto chýb v ypsilonoch nastúpily by chyby v mäkčeňoch. Okrem toho fonetické písanie predpokladá jednotnú fonetickú ústrojnosť celej slovenčiny, všetkých slovenských nárečí. Ale nárečová rozčlenenosť slovenčiny je taká veľká, že máme niekoľko fonetických systémov. Fonetický pravopis mal by teda význam len pre Stredoslovákov, lebo zásada: píš, ako hovoríš, mohla by platiť len pre nich.

Keď povážime tieto okolnosti, ku ktorým načim ešte pridať aj to, že terajší fonetický systém spisovnej slovenčiny nekryje sa úplne so strednoslovenským, musíme uznať, že nateraz nie je výhodné zmeniť etymologický pravopis fonetickým.

Ale nesmieme zabúdať ani na to, že od prevratu veľa ľudí naučilo sa horko ťažko písať etymologickým pravopisom, požadovať od nich, aby sa teraz naučili opäť s veľkými ťažkosťami fonetický pravopis, bolo by nevhodné.

Radikálna zmena etymologického pravopisu je nemožná v prítomnosti a bude sa môcť uskutočniť iba v ďalekej budúcnosti, keď kultivovanosť spisovnej reči slovenskej vnikne do širokých mäs národa, keď jediný fonetický systém nastúpi miesto doterajších niekoľkých. Preto zamenenie etymologického pravopisu fonetickým nie je aktuálnou otázkou praktickej filológie slovenskej.

Požaduje sa postredoslovenčenie spisovnej reči slovenskej, a to aspoň v hláskosloví a tvarosloví. Niektorí by radi písať *dobró dieťa* miesto *dobré dieťa*, skloňovať *dobrieho, dobriemu* atď. Aj táto požiadavka vychodí z toho, že nepovážime vždy celkom dobre, komu má slúžiť spisovná reč slovenská, ktorá od reforiem Hattalových ustálila sa v dnešnej svojej forme. Vývin spisovnej reči slovenskej ukázal, že pre slovenskú pospolitosť

lepšie vyhovujú tvary *dobré, dobrého, dobrému* miesto *dobró, dobrieho, dobriemu*, dokázalo sa, že niekoľko prídavných mien na *-ní, -nia, -nie* (*národní, národnia, národnie* ap.), ktoré sú bežné v strednej slovenčine, nemohly sa vžiť do spisovnej reči. Práve tak pri rytmickom zákone badať zjednodušenie, miesto *vráta, krúfa, hlása, vrátac, krúfac, hlásac* ap. máme teraz v spisovnej reči *vrátia, krútia, hlásia, vrátiac, krútiac, hlásiac* ap. Teda aj v tomto spisovná reč išla svojou cestou a nekryje sa celkom so strednou slovenčinou. A takýchto príkladov mohli by sme uviesť kopu. Z toho vidíme, že spisovná reč má svoje vývinové smernice, že sa nestotožňuje vo všetkom so strednou slovenčinou, že za osemdesiat rokov svojho vývinu nadobudla si istú tvárnosť, ktorú nemožno porušovať. To pravdaže neznačí, že filologovia majú právo násilu odchyľovať sa od toho, čo je v spisovnej reči stredoslovenské a čo bolo doteraz uzákonené, preto chybné je, že Pravidlá chcú skloňovať *gazdina, gazdiny* miesto doterajšieho spisovného i stredoslovenského *gazdiná, gazdinej* a pod. Novým Pravidlám slovenského pravopisu vyčítame najmä to, že umele odstupujú od toho, čo v spisovnej reči je stredoslovenské a úzom ustálené.

Spisovná reč slovenská nesmie sa vzdať toho, čo sa v nej dobrého vývinom ustálilo, ale aj naopak, nesmieme požadovať prílišné postredoslovenčenie spisovnej reči v tých veciach, v ktorých je ona už ustálená. Stredná slovenčina má nám slúžiť v pochybných, neistých a neustálených prípadoch za kritérium, podľa ktorého sa rozhodujeme pre niektorý tvar alebo dvojtvar.

So stránky hláskovej i tvarovej bola spisovná reč slovenská ustálená. Zmätok do nej vnášali a vnášajú len tí, čo neustálym poukazovaním na jej nejednotnosť chcú dať iný smer jej vývinu, ako mala doteraz. Z toho sú všetky škriepky a boje okolo spisovnej reči slovenskej.

Z ostatných slovenských nárečí dostanú sa slová a väzby do spisovnej reči iba silou prirodzeného vývinu, silná spisovateľská individualita môže ich vnieť do spisovnej reči, ale nemožno sa vyrovnávať na percentá, toľko a toľko prevezmeme zo západnej a toľko z východnej slovenčiny.

Spisovnú reč nerobia jazykovedci, oni len upozorňujú na to, čo je dobré a zlé, oni len dávajú výstražné znamenia, keď vývin ide chybnou cestou, keď sa umele a násilne vnáša do spisovnej reči, čo do nej nepatrí.

Jozef Zubatý spravodlivo oceňoval Kukučínovu slovenčinu preto, že bola pekná, neporušená germanizmami a rozličnými kazmi. Zubatý upozorňoval spisovateľov, že hodno sa pridržiavať živej ľudovej reči. Tým poukázal na studnice, z ktorých možno a treba načierať a ktoré sú každému prístupné. A u nás, keď od čias Czambelových zdôrazňujú naši praktickí jazykovedci, že sa máme vracat k živej reči ľudu, robia to isté, čo vo všetkých

ostatných rečiach robia filologovia, ktorým záleží na správnom vývine spisovnej reči.

Ludovít Štúr chcel mať zo spisovnej slovenčiny nástroj, ktorý by slúžil kultúrnym potrebám národa slovenského, najmä ľudovým vrstvám. Štúrom vytýčeného cieľa nemožno sa nám vzdať, preto slovenskí filologovia konajú len svoju povinnosť, keď stále upozorňujú spisovateľov na ľudovú reč.

*

Praktickým jazykovedcom slovenským treba v prvom rade vykonať revíziu Pravidiel slovenského pravopisu, v ktorých treba odstrániť dvojtvary, ustáliť jednotné pisanie vžitých cudzích slov a ustáliť kvantitu v niektorých slovách. Rozumie sa samo sebou, že zo slovníka pri Pravidlách slovenského pravopisu treba vynechať neslovenské slová a tvary. Bolo by veľmi povážlivé hýbať s etymologickým pravopisom. Buďme radi, že máme aspoň v tejto veci spisovnú reč ustálenú. Veď oveľa dôležitejšie práce čakajú slovenských filologov, predovšetkým treba vypracovať odbornú terminológiu právnickú, lekársku, obchodnú. To má väčší význam, ako neplodné spory pre tvary *dvacať, skúška* a pod. Keď píšem *dvacať* miesto doterajšieho *dvadsať*, v ničom nepokazím si reč, ale upotrebením chybných väzieb, ako sú *napadlo mi miesto prišlo mi na um* a pod., citelne kazíme čistotu slovenského jazyka. A tu ide nám najmä o to, aby sme uznávali a upotrebovali dobré väzby, slová a výrazy. Upozorňovať na ne spisovateľov a obecnosť, t. j. hlavne cieľom praktickej jazykovedy slovenskej.

TÉZY PRAŽSKÉHO LINGVISTICKÉHO KRÚŽKU.

Prední pražskí jazykovedci na čele s univ. prof. V. Mathesiom vydávajú svoje diela v Travaux du Cercle Linguistique de Prague, kde v prvom diele uverejňujú svoje tézy, ktoré sú výsledkom dlhých porád a štúdií. Moderné jazykovedecké metódy pražských lingvistov sú uznávané vo vedeckom svete. Pre nás sú veľmi zaujímavé najmä ich tézy, týkajúce sa kultúry spisovnej reči. Podávame tu v preklade¹ súhrn požiadaviek, ktoré kladú na spisovnú reč:

„Prvou z týchto vlastností² je *ustálenosť*, t. j. že literárna reč musí vylučovať všetky nepotrebné kolísania a že sa má tvoriť jednotné a isté jazykové čutie pre spisovnú reč; druhou je *schopnosť jasne a presne, jemne a ľahko vysloviť i najrozličnejšie nuance*; tretou je *jazyková svojskosť*, t. j. zosilňovanie tých znakov, čo dávajú jej charakter. Často ide o to, aby sa prijala pri rozvíjaní týchto vlastností jedna z niekoľkých mož-

¹ Travaux du Cercle Linguistique de Prague, I, 27—29.

² T. j. vlastností spisovnej reči. Red.

ných rozličností, čo sa v jazyku vyvinuly, alebo aby sa premenila skrytá vývinová tendencia jazyka na vyjadrovací prostriedok vedome použitý.

Čo sa týka *výslovnosti*, už zo spomenutých základných požiadaviek vychodí potreba ustálenia výslovnosti v tých prípadoch, kde sa ešte dovoľujú dvojaké nefunkcionálne spôsoby výslovnosti (na pr. v češtine *sh-* vyslovuje sa *sch* i *zh* (shoda ap.), v srb.-chor. trojaká výslovnosť *ije, je* alebo *e*).

Pravopis, ako vec čirej dohody a zvyklosti, má byť ľahký a jednoduchý, nakoľko to dovoľuje jeho funkcia optického rozlišovania. Časté zmeny pravopisných pravidiel, najmä keď neslúžia zjednodušeniu pravopisu, sú v protive so zásadou ustálenosti. Nesrovnalosti medzi pravopisom pôvodných slov a prejatých cudzích slov majú sa odstraňovať aspoň tam, kde z toho pochodí zmätok vo výslovnosti (na príklad v češtine *s* v cudzích slovách má dvojakú platnosť, vyslovuje sa ako *s* i *z*).

Pri tvaroch menných musí sa povážiť osobitosť jazyka, t. j. že bez súrnej potreby nemajú sa upotrebovať neužívané alebo málo užívané tvary (na pr. složené slová v češtine). Pri slovníku treba postaviť proti lexikálnemu purizmu požiadavku slovníkového bohatstva a rozmanitosti štylistickej. Ale práve tak, ako o bohatstvo slovníkové, treba sa snažiť i o presnosť významovú a o ustálenosť tam, kde to požaduje funkcia spisovnej reči.

Pri slovníkovej látke treba mať ohľad nielen na individuálne jazykové vyjadrenie, ale aj na bohatstvo možností vyslovenia významových rozličností. Treba teda zosilčiť znaky, čo sú v jazyku charakteristické (slovesné výrazy v češtine!), ale s druhej stránky nemusi sa pre syntaktický purizmus zmenšiť spomenutý počet možností, ktorých oprávnenosť aj v syntaxi musí závisieť od funkcie reči (nominálne výrazy v právnickej a iných odborných rečiach).

Morfológia má význam pre osobité jazykové vyjadrovanie iba svojím hlavným systémom, a nie svojimi podrobnosťami. Aj so stanoviska funkcionálneho nemá takú dôležitosť, akú jej dávali starí puristi. Je teda na mieste bdiť nad tým, aby zbytočné tvaroslovné archaizmy bez potreby nerozširovaly jestvujúcu priepasť medzi knižnou a hovorenou rečou.

Hovorená reč vzdelancov je veľmi dôležitá pre jazykovú kultúru, ona je žriedlom, z ktorého možno naveky bez škody oživovať knižnú reč, ona tvorí ovzdušie, v ktorom možno s najväčšou istotou vzdelávať jazykové čutie, ktoré potrebujeme pre získanie ustálenosti spisovnej reči.

Práve preto, že hovorená spisovná reč a knižná spisovná reč sú prostriedkom vyjadrovania intelektuálneho života, prejmajúceho u každého národa veľa zo spoločného fondu všetkých kultúrnych oblastí, ktorých je súčasťou; nuž je celkom prirodzené, že odblesk tejto spoločnej kultúry zrkadlí sa i v spisovnej

reči, a bolo by to chybné bojovať proti tomu v mene čistoty jazykovej.

Starosť o čistotu jazykovú má svoje miesto v jazykovej kultúre, ako to vychodí z predchádzajúcich vysvetlení, ale každý prílišný purizmus škodí ozajstnej kultúre spisovného jazyka, či už je to purizmus so snahami po logičnosti, historičnosti alebo folklóre.

Jazyková kultúra je veľmi potrebná väčšine slovanských spisovných jazykov preto, že ich tradícia je pomerne mladá, alebo práve preto, že ich vývin bol buď porušený, buď rýchly.

V ostatnom čase pracuje sa horlivo na ustanovení spisovných jazykov slovanských, a to aj u etnických skupín bez tradičného a ustáleného spisovného jazyka; v tejto práci funkcionálnej jazykovede patrí dôležitá úloha: vybrať zpomedi jestvujúcich fonologických a gramatických rozličností tie, čo najlepšie vyhovujú spisovnej reči, a to alebo pre ich hodnotu diferenčiacnú, alebo preto, že sú súce rozšíriť sa; okrem toho funkcionálna jazykoveda má vypracovať abecedu a pravopis, ktoré by nepodliehaly princípom fonetickej transkripcie a diachronickým požiadavkám, ale ktoré by mohla upraviť podľa synchronickej fonologie, uskutočniač maximálnu pravopisnú úsporu v grafickom podávaní fonologických korelácií; má vypracovať slovník a najmä terminológiu; v tejto práci nemá miesta zasahovanie národného a archaizujúceho purizmu, lebo takýto prílišný purizmus ochudobňuje slovník a tvorí priveľa synonym, pri špeciálnych termínoch veľkú etymologickú závislosť od slov každodenného života, asociatívny charakter a škodlivé afektívne zafarbenie termínov a napokon lokálnu vedeckú terminológiu, obmedzenú na veľmi malý okruh.“

*

Takto vyslovené základné požiadavky pražských lingvistov vyhovujú všetkým slovanským spisovným rečiam, teda aj slovenčine. Sú to tézy, ktoré prakticky jazykovedci už dávno uplatňujú pri ustaľovaní spisovných rečí, pravda nie vždy dost dôsledne. Pražskému lingvistickému krúžku prináleží zásluha, že svoje tézy jasne formuloval a odel do vedeckého rúcha modernej lingvistickej terminologie.

Pravda, zásady pražských lingvistov sú príširoké a dávajú dosť možností k rozličným výkladom. Veď v ich mene obraňuje R. Jakobson germanizmy v češtine, hľadajúc v nich znaky vysokej jazykovej kultúry českej spisovnej reči!

Ale toto je už kapitola, o ktorej treba písať osve.

Česká gramatika a český slovník nie sú naše, a tak pre túto príčinu my sa s nimi uspokojit nemôžeme, ale vlastnú gramatiku a vlastný slovník mať musíme. Ludovít Štúr.

AKO SKLONOVAŤ RODINNÉ MENA NA -EK, -EC?

V nových Pravidlách nenašiel som o tom zmienky, ale v staršej Rukováti je pravidlo, že sa majú skloňovať tak, ako ich skloňuje patričná rodina.

Toto pravidlo nepokladám za dobré a šťastné ani s gramatického, ani s praktického stanoviska.

S gramatického stanoviska preto nie, lebo gramatika nemôže sa obzerat na ľubovôľu jednotlivcov, ale musí mať svoje pravidlá, ktorým sa má podrobiť každý. Alebo preto, že niektorý Slováč v maďarských školách stratil cit a ucho pre slovenskú reč, môže sa mu dať nejaké privilegium? Lebo ja si neviem inakšie vysvetliť to, že si svoje meno inakšie chce skloňovať, ako ho skloňuje náš ľud. Tejto maďarskej výchove pripisujem aj to, že nejedon slovenský spisovateľ píše tak, akoby maďarsky myslel a slovensky písal. Na pr. keď napíše: „Otvoriac sa brány nebies, vyznievajú z nich chóry anjelov“, alebo: „Na, k nim sa bližiace pite“ (dva razy v tejže knihe), „Na, pred ním stojacu bohatiersku postavu“, „Na, pred ním sa prestierajúcu krajinu“, „Na, oproti nemu za stolicou R. stojaceho H.“ ap.

Na okolí Trenčína sú i takéto rodinné mená: *Horňáček, Zemánek, Stanek, Chovanec, Hudec, Šulek, Buček* ap. Ale nik z ľudu nepovie: *od Horňáčka, Zemánka, Staneka, Hudeca, Šuleka, Bučka* ap., len inteligenti tak pišu a hovoria. Podobne nehovoríme: *vidím Štefánka, Tománka, Galvánka, Pietora*, ale všade vynechávame *e*, v mene *Pietor o*.

Toto je jedine správne s gramatickej stránky. Tu nemá sa robiť výnimka. Skloňujeme teda vždy len takto: *od Bučka, k Bučkovi, od Hudca, k Hudcovi!*

A podobne to vyžaduje i praktický život. Veď podľa spomenutého pravidla Rukováti napred by bolo treba spýtať sa každej rodiny, ako skloňuje svoje meno! A kto to bude robiť? Či sa spytujú Matica, Živena a iné spolky svojich členov, ako skloňujú svoje mená? Neverím. A neurobí to ani jednotlivec. Každý skloňuje, ako chce. A to nemá byť. Pravidlo nech je záväzná pre každého!

Na pr. Národné noviny sa iste nespýtaly českého politika Staňka, keď o ňom písaly úvodník pred nejakým časom, ako skloňuje svoje meno, ale skloňovali ho tak, ako ho on iste neskloňuje a ako ho ani nemaly skloňovať podľa gramatiky. Dôsledne písaly v tom článku: *Staněka, Staněkovi* atď.

Moje ucho to uráža tak, ako keby niekto povedal: videl som „*chlapecu*“, idem „*do kopeca*“; hej, pod kostolom „*hudeci*“ hrajú; jedli sme „*šuleky*“; sofali sme „*bučeka*“ ap.

Keď rodinné mená podoby prídavného mena skloňujeme ako prídavné mená, teda: *Čierneho, Malého, Holého* a nie *Čier-*

nýho, Malýho, Holýho (mnohí tak robia, Slováci i Česi¹), tým viac žiada sa skloňovať rodinné mená podoby podstatných mien, ako iné podstatné mená, a nerobiť s nimi zbytočné výnimky.

Z toho potom nasleduje, že aj v ženskom rode má byť: *Hornáčková, Zemánková, Stanková, Hudcová, Bučková, Šulková, Štefánková, Galvánková, Pietrová* ap.

A keď som pri ženských menách, poznamenávam ešte, že ja by som len v štátnych matrikách odporúčal ženské priezviská od mužských mien na *-ek, -ec* ap. písať v mužskom rode, aby nemohlo byť žiadnej pochybnosti, ako to meno zneje v mužskom rode. Lebo sú také prípady, že v mužskom rode sú až tri tvary a v ženskom len jedon, na pr. *Tomek, Tomko, Tomka*, v ženskom rode pre všetky: *Tomková*.

Týmito návrhmi bola by gramatika zjednodušená, lebo by vystalo niekoľko výnimiek a výnimka pre štátne matriky netýkala by sa literárnej reči.

Pozn. redakcie. — Stanovisko p. seniora C. Bodického je celkom správne, veď naozaj každého, kto po slovensky vie, urážajú tvary: *pani Floreková, od p. Floreka* a pod. miesto ľudových a jedine dobrých tvarov: *pani Florková, od p. Florka* a pod. — Uznajú toto napokon aj redakcie našich predných denných časopisov?

J. Škultéty:

POZOR NA REČ, či píšeme, či hovoríme!

(Pokračovanie.)

31) *Zámeno čo vo vzťažnej vete.* Sládkovič rád mal takéto vety: Never, že ľud ten, čo ovce pasie, pred budúcnosťou svojou sa trasie; Zajde ten mrak, čo tvoje slnce kryje. Tu je zámeno *čo* v tom značení, ako býva zámeno *ktorý*. Miklosich (Vergleichende Syntax der slavischen Sprachen, str. 93) pri týchto dvoch príkladoch zo Sládkoviča vzatých ešte cituje: Šťastný je to človek, čo naňho pozeráš, čo sa s ním shováraš; potom: bratov, čo ich kone boly doniesly; taký, čo ho v srdci nosím; niet takej pesničky, čo by jej konca nebolo (porekadlo); daj mi, Bože, ten dar, čo ťa ja prosím zaň (pesnička). Martin Hattala (Mluvnica jazyka slovenského, str. 256) uviedol takých príkladov i viacej: Kto mi vráti zašlé časy, čo ich mladost zmárnila? (Sládkovič), Nie je on z tých, čo hája sa boja (Sládkovič); aj tá zem plakala, čo sme stáli na nej (pesnička); potešže ma takým, čo ho v srdci nosím (pesnička); teraz ma taký vzal, čo som ho nechcela (pes-

¹ Veru, čítavame i v českých časopisoch a knihách(!) takéto tvary: *Zenatýho, Malýho* a pod., hoci je to proti dobrému úzu!
Red.

nička); ukazovala si mužovi tie vrtená, čo jeho dievka napriadla (povešť slovenská).

A takto hovoria i píšu temer všetci Slovania.¹⁾

32) **Zámeno čo v superlative prídavného mena.** Slovák povie: Mne je tvoja reč *čo najmilšia*. Prečo by sme si nevybrali *čo najlepšie*? Dnes sme videli *čo najkrajšiu*. Teda nepísať: Mne je tvoja reč *tá* najkrajšia; prečo by sme si nevybrali *to* najlepšie? Dnes sme videli *tú* najkrajšiu. To sú hrubé germanizmy.

33) **vyriešiť.** Pôvodne staroslovanské *riešiti* (lat. *solvere*, nem. *lösen*) ujal sa najmä u Rusov a Slovincov. Veľmi dobré slovo; užívajú ho i s predponou *raz-* (roz-), *razriešiť* a vyjadruje hodne široký kruh pochopov.²⁾ Ale v češtine prilepili slovesu ešte zbytočnú, nepotrebnú predponu *vy-*, *vyriešiť*. Zbytočnú a nepotrebnú, keď *riešiť* a *rozriešiť* vyjadruje všetky stupne i odtienky toho významu. Keď ide o dokonaný význam, Rusi povedia *razriešiť*, a je — dosť, netreba *vyriešiť*. Ako obyčajne býva pri slove nesprávnom, i pri *vyriešiť* čítavame nejasnosti, konfúzie: napíšu *vyriešiť* na pr. i v smysle *vybaviť*.

(My značíme tu také nepotrebné *vyriešiť* preto, lebo najmä novinami zanáša sa i k nám.)

34) **tak a taký.** Prvé je príslovce (adverbium), druhé meno prídavné, a ako také Slovania vo väzbe svojej reči rozlišujú ich náležite. I my Slováci hovoríme i píšeme na pr.: *Tak* neočakávane prišlo mi pred oči, *Taká* dobrá bola moja mať (nie: *tak* dobrá bola!). Priateľ je v *takom* zúfalom položení. Tu miesto prídavného *taký* postaviť v našej reči adverbium *tak* je zlý germanizmus, na Slovensko školou a písmom zanášaný.

35) **Veľkomlyný, veľkopekárne.** Čítavame i takto složené slová, a veru mohli by sme bez nich byť. Väčšina je to len podľa nemeckého *Grosshandlung, Grosshändler... Grosskreuz* a p. V písme Slovanov, nevystavených tlaku germánskeho sveta, toho nieto. Slováci máme i meno veľkonočných sviatkov bez složeniny. Veľká noc, nie Veľkonoc, ani Veľkonoci. V našej reči složeniny takéto sú dobré len pri prídavných menách, ako: veľkonočný, veľkodušný, veľkolepý, dobrodušný, dobromyseľný, dobročinný a p. Veľkomlynov, veľkopekární dobre bude chrániť sa.

¹⁾ Z príkladov inoslovanských u Miklosícha na uvedenom mieste ukázaných aspoň niečo: *Matoruský*, Kozak, *ščo* pod nym konyk voroneŕkyj; oj, tojto Chmefnickyj, *ščo* z Lachamy bjjet ša; *rusky*, Razbojniki, *čo* prežde prijezžali; detina, *čo* tovar jego byl s razbojnikovym tovarom; *poľsky*, Jan, *co* byl slugą pana Borkowym; panow, *co* to im szczęście nie zawsze sprzyjato; *srbský*, gde mu je konj, *šfo* ga je jahao; konja, *šfo* ga nigde nema. (Tak je i v slovinskej a bulharskej reči. V češtine vo vete takto postavenej majú *ježto*, nie *co*.)

²⁾ V Mičátkovom znamenitom slovníčku (Rusko-slovenský slovník, 1892) *riešiť* vykladá sa: riešiť, rozhodovať; uzavierať, rozlúšťovať (na pr. matematickú úlohu); -*sta*, odhodlávať sa.

36) **Ukradomky, voľky-nevoľky.** Či hovoríme, či píšeme, dobrá vec je nielen postaviť vetu jadrne, po slovensky, ale kde-tu použiť (pravda, nehľadano) z tých rozličných sloviac živej reči, gramaticky ani nie veľmi dôležitých, no už svojím složením i zvukom akýchsi prívetivých. Čo aká pekná panička ide voňavou lúkou a pod briadku odtrhne si kvietok — veru jej to ešte pristane, nebude zbytočné. To jest, či hovoríme, či píšeme, nezaškodí dodať vetu kde-tu okrasu nehľadanej. Slovenčina naša bola slabou stránkou Miklosichových kníh, z ktorých po Európe slavisti učili sa temer za pol storočia; Miklosich vcelku málo vedel z našej reči: a jednako vyniesol z nej na svetlo pozoruhodných vecí. Medziiným i z tých sloviac, ktoré neraz ozaj akoby boli na okrasu vety, reči, štýlu. V Syntaxi svojej, vykladajúc väzby genitívové, Miklosich ako pozoruhodne utvorené postavil (str. 467) slovcia *ukradomky* a *voľky-nevoľky*. U nás jest takých hodne (ako nenazdajky, podobrotky, naučytky, zpak ruky, navidomočí, horeznačky, mlčky, idúcky, kolenačky) a svojou originalnosťou nemôžu neprispieť k oživeniu reči.

Predošle spomenul som, že ešte treba nám hodne zapisovať a vydávať z prstonárodnej tradície slovenskej, z piesní, rozprávok, prísloví, porekadiel; ale i do tých čias pre spisovateľov, učiteľov, profesorov dobrá vec môže byť mávať pod rukou knihu A. P. Zátareckého, „Slovenská prísloví, pořekadla a úsloví“ (Praha, 1896). Tie krátke, sentenciózne vety, akými Slováci v porekadlách a prísloviach vyjadrujú svoje skúsenosti a pravdy, môžu byť pre reč dobrým príkladom a poučením.

(Pokračovanie.)

LUDOVÍT ŠTÚR, OCHRANCA DOBREJ SLOVENČINY.

Keď Ľudovít Štúr písal svoju Nauku reči slovenskej a Nárečja slovenskuo, mal už do podrobností premyslené všetky hlavné zásady, ktorými sa mal spravovať samostatný život spisovného jazyka slovenského.

Až doteraz myslelo sa, že Ľudovít Štúr nebol dost dobrým jazykovedcom. No v tejto veci naša verejnosť si musí korigovať teraz vládnucu mienku a uznať výsledky práce Ľ. Nováka, ktorý vo vlnnejšej Slávii¹ skvele obhájal Štúrovu jazykovedu, poukážuc na jej ucelenosť, systémovú jednotnosť v pravopise, ktorých vedeckú hodnotu nemožno ani porovnávať so zásadami, často popletenými, čo hlásal M. M. Hodža v spise Epigenes slovenicus.

Kto mal príležitosť čítať obidve Štúrove knihy o slovenčine, tomu bolo istotne hneď jasné, že ich autor na svoj čas mal hlboké znalosti jazykovedecké a že nepodliehal vo svojich úva-

¹ V článku „K vnútorným dejinám spisovnej slovenštiny“.

hách náhodným asociáciám, ale obozretne sa pridržiaval zásad jazykovedy.

U nás sa zabúda, že Ľudovít Štúr bol aj prvým ochrancom dobrej spisovnej reči, že odsudzoval germanizmy v češtine, vyzdvihujúc číro slovanský charakter jazyka slovenského. Bol teda prvým puristom slovanským, lebo ním sa začína práca na poli čistoty jazykovej, v ktorej po Hattalovi pokračoval Samo Czambel a Jozef Škultéty.

V Štúrovom Nárečí slovenskom (str. 61—62) čítame tieto upozornenia², ktoré istotne budú zaujímať našich čitateľov:

„Česi majú . . . mnohé inšie alebo inakšie složené výpovede, ktoré my celkom inakšie vyslovujeme; česky: *mrtvíci jest poražen*, slk. *viefor ho zašiel, porazilo ho*; česky: *jednal jsem s ním o to a o to*, slk. *s ním som sa o to dohovárал*; česky: *ten člověk se u nás dobře chová*, slovensky: *ten človek sa dobre spravuje, dobre riadi* (Slovák pod českým *dobře se chová* rozumie „er nährt sich gut“); česky: *oni se spolu dobře chovají*, svorně žiji; slovensky: *oni sa dobre spravujú, dobre spolu prežívajú, jedon s druhým dobre nažíva, znášajú sa*; česky: *na někoho nevrázet*, slk. *nepriateľským byť dakomu*; česky: *ucházet se o právo*, slk. *práva sa domáhat*; česky: *někoho slintat*, slk. *špintat dakoho*; česky: *někoho oslyšet*; slk. *nevy-počúvať dakoho*; česky: *pomstít se na nepříteli*, slovensky tiež tak, ale aj *vyvršit sa na nepriateľovi*, česky: *zaměstnávat se něčím*, slk. *zapidievat sa dačím* a mnoho inších.

A čo ešte povedať o výpovediach nemčinou napáchnutých, čisto nemeckých, ktoré sa do novej českej reči z jazyka nemeckého povkrádaly a teraz už u Čechov na veľkú škodu českej slovančiny poprejmaly? Na pr. *ušetřit někoho s něčím* (jemanden mit etwas verschonen), Slovák tú výpoveď celkom nerozumie a miesto toho hovorí: *dakomu dať s niečím pokoj*; ďalej česko-nemecky: *být předmětem něčeho*, na pr. *smích* (er ist zum Gegenstand des Gelächers geworden), Slovák povie: *smiali sa na ňom, vysmievali ho*; česko-nem.: *písat* (sic! pozn. red.) *na někoho list* (au einen schreiben), slovensky: *dakomu písať*; česko-nemecky: *trváme té důvěry* (wir harren der Hoffnung; Květy); *jeť to smutné řemeslo to spisovatelsví, a trojnásobně každého lítují, kdo od toho živ býti musí*; Květy r. 1841, p. 41. str. 326 (wer davon leben muss); *nechat si líbit* (sich gefallen lassen); *dať něco k lepšímu* (etwas zum Besten geben) a iné.

Srdečne ľutujeme my Slováci, že bratia naši svoje nárečie² nemčinou, a to dosť zhusta, napúšťajú. Slovák tie českonemecké výpovede, hoci sú mu aj všetky slová v nich jasné, celkom nerozumie . . . I do našej reči a našich spisov slovenských začaly sa už boly z českých takéto nemčiny vlievať, ale majme pozor

² Nárečia slovenskuo vyšlo roku 1846. Text podávame prepísaný, miesty opravený a skrátený, ale štýl sme nemenili. *Redakcia*.

na čistotu našej reči a nedajme sa kúkoľu v slovančine pliesť, bo Slovanmi vonkoncom ostávať chceme. Keď v našom nárečí³ písať budeme, iste sa s tohoto ohľadu väčšia v reči spisovnej čistota zachová, a bratia českí nech si potom podľa nej svoju tam, kde je už cudzinou nasiaknutá, napraví. Tak pomôžeme sebe i bratom našim.“

Napokon L. Štúr na základe už spomenutých príkladov a ešte iných rozdielov medzi slovenčinou a češtinou vyslovil sa⁴ takto: „Všetko to, čo sme dosiaľ z češtiny a slovenčiny predniesli, potvrdzuje našu vyššie vyslovenú výpoveď, že je čeština³ nárečie inšie ako slovenčina a že slovenčina je nárečie zvláštne a samostatné. Teraz si už vysvetlíme, prečo sa ľud náš na knihy, ktoré z Čiech dostával alebo ktoré boli tu u nás v nárečí tom popletenom, z väčšiny českom, z menšiny slovenskom písané, ustavične žaloval, že ich nedobre rozumie a že z nich preto osuhu nemá. Kýmkoľvek ľud náš k duchovnému životu sám sa neprebudil, inakšie, pravda, byť nemohlo, ale teraz, keď sa k životu duchovnému čo deň viac a viac chápe, vec sa premeniť musí, a naša povinnosť je, aby sme, ako duchovní vodcovia ľudu, brieždenie vyššieho života medzi ľuďom našim na všetok možný spôsob napomáhali, čo sa nám tak najlepšie podarí, keď budeme preň celkom srozumiteľne písať, keď i k jeho srdcu i k jeho mysli v takej reči hovoriť budeme, v ktorej on sám myslí a žije a s ktorou sa jeho celý život srástoľ.“

*

Ako vidieť, Ľudovítovi Štúrovi boli jasné základné smernice vývinu spisovnej reči slovenskej. Škoda len, že prvých osemdesiat rokov v živote spisovnej slovenčiny bolo neutešiteľné a ťažké. Nebyť zlých okolností v minulosti, dnes už sme mohli byť ďalej s našou spisovnou rečou.

³ V štúrovskej terminológii *nárečie* neznačí *dialekt*, ale *jazyk*!

⁴ Nárečja slovenskua, str. 62—63.

Samo Czambel.

Z MENŠÍCH ŠTÚDIÍ O SLOVENČINE.

K názvosloviu.

¹ S názvoslovím sme vôbec veľmi zaostali. U nás je zvykom, že jedon-druhý vynikajúcejší vo svojom kruhu osvojí si isté výrazy a odeje ich v rúcho nedotknutelnosti. „Ty nevieš po slovensky“, zakrikne na človeka z inej školy, ktorý si náhodou osvojil inakší výraz. Tu je veľmi potrebné historicky a kriticky prebrať všetky názvy, ktoré sa zjavily u slovenských spisovateľov

¹ Vynímame tento článok zo Slovenských pohľadov, ročník 1892, str. 116—7. Miesty je článok prispôsobený terajším pravopisným a rečovým zvyklostiam.

tohoto stoloetia, prípadne pribrať na pomoc i názvy, zachované v rozličných uverejnených listinách zo století predošlých, tu treba posbierať všetku látku pre všetky odbory a voliť z nej, čo je najvhodnejšie. Pravdaže veľa názvov náleží už len dejinám, ale i teraz nesčíselný je počet takých názvov, čo neboly doteraz ustálené. Kolišeme sa nielen v dôležitých názvoch vedeckých a prepotrebných iných názvoch verejného života, ale aj v tých najprostejších názvoch. Nesiahnem hlboko do minulosti, v Slov. pohľ. (r. 1881, str. 250) je *vačkový ručník* = Sacktuch, zsebkendő, neskôr (r. 1883, str. 521) je už *nosový ručník* = nosovoj platok. V prvom prípade koríme sa vplyvu nemecko-maďarskému, v druhom ruskému. A čože život? Slovák hovorí: šatka, šatka do vrecka, ručník a pod. Máme teda na výber dost výrazov... a jest ich ešte viac, nehľadiac na Šarišanov, východných Slovákov, ktorí majú svoje vlastné slová (na pr. *chustka*). Tu máme zápas rozličných vplyvov s hotovými názvy ujatými, so sebou nesrovnanými, kriticky neuváženými.

O koľko je horšie tam, kde jazyk ľudový vôbec nedostačuje!

Ablegát-vyslanec-poslanec.

Zastavme sa pri slove „ablegát“, ktoré je teraz časové. Čo tu najdeme? Najdeme to, že sa nezdravo rozvíja spisovný jazyk slovenský.

Česi ablegáta menujú „poslancom“, a tak ho má ešte aj V. Pauliny-Tóth v Besiedkach (IV. 20, 23), ale už vedľa vyslanca (vyslanectvo, IV. 98 v tomže smysle). Podľa maďarského jazyka, na tento čas úradného, podľa „képviselő“ mali by sme ho menovať „zastupiteľom“. A z tohoto vyplývajú dve smutné pravdy, že sme jednotnosť česko-slovenskej terminologie porušili bez všetkej príčiny a pritom, nepribližujúc sa k úradnému názvu maďarskému, že sme praktické potreby národa nenapomohli. Áno, z tohoto vyplývajú dve smutné pravdy:

Od češtiny sme sa odtrhli, lebo náš zovšeobecnený za „ablegáta“ výraz „vyslanec“ značí v nej „Gesandter“, a český „ablegát“ je poslanec, ale slovo poslanec značí novšie u nás (podľa ruského: posol): „Gesandter“.

S úradným jazykom sme sa nesblížili, lebo „vyslanec“ nie je „képviselő“, ale skorej „kiküldött“.

A takáto bezdôvodnosť, nepremyslenosť, nahodilosť charakterizujú naše názvoslovie. Jedon sa drží češtiny, druhý ruštiny, tretí nemčiny a maďarčiny, štvrtý sám od seba vymýšľa... a zmätok rastie.

Je potrebné podrobiť kritike a sústavne spracovať všetku látku terminologickú.

Ja by sa neodvážil upevňovať našu terminológiu takýmto nesystematickým spôsobom, lebo ním slovenský národ stavia ba-bylonskú vežu a izoluje sa na všetky strany.

Pozn. redakcie. — Toto napísal nebohý S. Czambel roku 1892. Od toho času jeho stanovisko zvíťazilo. Dnes miesto „ablegáta“ nik už nepovie vyslanec, ale naveky poslanec. V tomto článku S. Czambel nepostavil sa proti prijímaniu potrebných slov z češtiny, keď vyhovovali praktickým potrebám spisovného jazyka. Len ľudia neznali vecí a politicky zaujatí obviňovali ho z nepriateľstva k češtine. Pravda, Czambel pridržiaval sa zásady, že najsamprv treba hľadať v živej reči potrebný výraz alebo slovo a len keď ho niet, prijať ich od susedov.

Dr. Fedor Jesenský:

K NAŠEJ PRÁVNICKEJ TERMINOLOGII.

Zapraviť. Toto nedobré slovo užíva sa najmä o zaplatení poplatkov, či sa už platia v hotovosti alebo v kolkoch. Sloveso zapraviť nepoznajú ani Pravidlá slovenského pravopisu, hoci máme *zaprávané kurence* a iné mäsité jedlá. Ale z toho nenasleduje, aby sme zaprávali aj — poplatky. Radšej ich len platme.

Pridržený je slovo, ktorému okrem právnikov hádam nik nebude rozumieť v tom smysle, čo mu dáva právnická terminologia. Lebo možno pridržať niekomu misu, keď si z nej naberá, alebo pridržať dvere; ale nikdy *pridržať* nemôže značiť — *donútiť*. Na pr. aby niekto bol „pridržený“ k niečomu poriadkovou pokutou. Tá ho celkom dobre môže donútiť. Slovo *pridržať* je jednoducho prepísané z češtiny, ktorá pozná *pridržeti k něčemu*.

Nabývať máme nahradiť všade slovesom *nadobudnúť*, lebo Slovák, keď niečo získa, nepovie, že to „nabyl“, ale *nadobudol*. Len keď niekde býval dlhé roky, môžeme o ňom povedať, že sa tam hodne *nabýval*.

Testátor, testament. Ten, kto umrel a zanechal majetok, o ktorom určil, čo sa má s ním stať po jeho smrti, je *poručiteľ*. V ľudovej reči ešte aj dnes často počuť vetu: „Čo komu poručil?“ Právny úkon, ktorým sa dačo poručí, je *poručenie*, ba miesty, na pr. v Turci, užívajú i archaizmu *porukomie*. V istej učebnici práva nachodíme pre poručenie aj pre dedičské smluvy výraz — *posledné porídenie*, čo je nič iné, ako prepis z češtiny, ktorá pozná *poslední pořizení*. Lenže Slováci „nepořizujú“, ani „neporidujú“, a preto i „posledné porídenie“ môžeme pokladať len za taký výraz, ktorý sa k nám dostal omylom. V dedičskom práve vôbec máme takýchto nesprávností viac a ustálenie terminologie v tomto odvetví bolo by veľmi vďačnou prácou, lebo v živej reči i v starších slovenských právnických spisoch našly by sa vhodné slová a výrazy.

Peter Tvrdý:

CHYBNE SLOVÁ A VÄZBY, KTORÝM TREBA
V SLOVENCINE VYHÝBAŤ.

Namiesto:

hovorme a píšme:

od nie je na mieste v takýchto výrazoch:

ľudia *od redakcie*

ľudia *od banky* Tatry

páni *od úradu, od súdu, od stolice*

ľudia **z redakcie**

ľudia **z banky** Tatry

páni **z úradu, zo súdu, zo stolice** (stoliční, súdni, úradskí páni)

odcudzil' znamená urobiť cudzím, vec sa nedá *odčiniť*

odehnať

ode mňa

odhliadnuc od toho

odhliadnuc od dvoch sväzkov, mám celého Vajanského

odkúď

odpadnúť v takýchto výrazoch:

odpadla mu chuť

očakávaná voľba *odpadne*

odpomoc

odpomôcť

odpuštenie

odpykať

odvrátiť, ale nie ukradnúť

vec sa **nedá zmeniť, napraviť**

odohnať

odo mňa

nehľadiac na to; **hoci**

okrem dvoch sväzkov mám celého Vajanského

odkiaľ

prešla mu chuť

očakávanej voľby **nebude**

pomoc, náprava, rada

spomôcť, dopomôcť, poradiť

odpustenie

trpieť, kajať sa, pokanie robiť, odsediť (trest vo väzení: ten si to odsedí)

mať nevie dietafu *odrieť* (absprechen), čo si pýta

odfisk

odvod, odviest'

ogarka

ohebný

ohladam tej veci

nevie **odoprieť**

odtlačok

odberačka, odobrať, odberať

uhorka, ugorka

ohybný

o tej veci, v tej veci, čo sa týka tej veci

chvíľa, chvíľka

hneď, razom

slávnostne, nádherne

okolnosť

okamženie

okamžite

okázale

okoličnosť

okolo v takýchto výrazoch:

často chodí *okolo* nášho domu
ťažkosti *okolo odhlasovania*

popri našom dome

ťažkosti **s odhlasovaním, pri odhlasovaní**

popri hrade Likave

z Ružomberku do Oravy ide
cesta *okolo* hradu Likavy

*obišiel som, obchádzal som
okolo domu; divé hrozno
otáčalo sa, obvíjalo sa oko-
lo stĺpov besiedky*

*okúzliť
opravdu
osenie
osirelosť, osirelý
osmahlý
prišiel osobne (persönlich)
osopíť sa
ostuda
osvedčil sa v svojom povolani
osviečený
ošetrovať, ošetrovatelka
otáľal
otázať sa
otiaľ
otiec
otyľý, otyľosť
ovládať jazyk
ovšem
ruky, nohy ma oziabajú (ke-
zeim, lábaim fáznač)*

**obišiel som, obchádzal som
dom; divé hrozno otáčalo,
obvíjalo stĺpy besiedky. (V
týchto väzbách okolo je zby-
točné, keďže je dostatočný
význam predpony ob-.)**

**očarovať
ozaj, naozaj, skutočne
siatina
sirotstvo, osirotený
ohorený
... sám prišiel
oboriť sa
hanba, posmech, potupa
dokázal sa vo svojom povolani
osviečený
opatrovať, opatrovkyňa
odkladať, váhať
spýtať sa, opýtať sa
odtiaľ
otec
tľstý, tučný, telnatý; -osť
vedieť hovoriť (po francúzsky)
pravda, pravdaže, akože
v ruky, v nohy ma oziaba**

P

*pád v takýchto výrazoch:
na každý pád tam budem
v páde potreby
v tom páde
vlasy mi padajú (die Haare
fallen mir aus)
pádny krok
pahýľ
páchnuť po niečom, za niečim
pacht, pachtier
pachťovať (nem.)
pak
pakovať
panenský
panfla, pentfla
papúšek
pasák
pasovať
to sa na neho patrí
patrné je*

**iste, istotne tam budem
ak bude treba
vtedy, v tom prípade**

**vlasy mi plznú (vypľzly)
strmý krok
kypeť
páchnuť niečim
árenda, árendátor
prenajať
potom
ukladať, poskladať, balíť
panenský
stužka
papačaj
pastier
svedčiť (to mi dobre svedčí)
to sa mu patrí
zrejmé je, jasné je**

penzeľ, penzlik
pešťanský
pevec, pevkyňa
piglajžňa, pigľovať

piksla
písmena, -y
pitvoríť sa
nič na plat

plevel
plný v takýchto výrazoch:
ruchuplná ulica
láskyplný, nádejepný
tajuplný, úctyplný
plytvať
počas vojny

počas panovania rímskeho cisára Augusta

počta, počtár
pod pätnásť dňami (alatt)
podakovať sa zo služby, z úradu
podať žalobu (beadni)
podehnať; pode mnou
podľa práva súdiť
podľa mojej vedomosti

podzim
pohreben, pochovan, pochválen, ukrižovan sú tvary české, v slovenskom cirkevnom jazyku ešte časté, ale sa majú zameniť slovenskými: pochovaný, pochválený, ukrižovaný
pohrebovať
pochopovať
pokračovať svoju robotu
poľubiť
pome
pomstvá, pomstviť sa
pondelok
ponevác, spojka v slovenčine nepotrebná; miesto nej piš:
posavád
poť, v potu tvári — je pôvodu českého
pofažne
poflačiť slzy
poválečný

maliarska štetička
pešťiansky
spevák, speváčka
hladidlo, hladíť (horúcim železkom)
škatuľka, plechovnica
písmeno, -a
preťvarovať sa, afektovať
všetko darmo, nič neosoží,
nič nepomáha
burina

ulica samý ruch
láskavý, nádejný
tajomný, úctivý
márniť
radšej: za vojny, vo vojne,
v čas vojny
za panovania rímskeho cisára Augusta; alebo ešte lepšie:
za rímskeho cisára Augusta
pošta, poštár
za pätnásť dní, do pätnásť dní
složiť úrad
vzniesť žalobu
podohnať, podo mnou
po práve súdiť
po mojej vedomosti, mojím vedomím
jeseň

kedže, lebo, a preto
posiaľ
v pote
čiže, vlastne
premočť slzy
povojnový

poveriť s niečím
povláčiť; po všetkých časopi-
soch ho *povláčili* (meghur-
colták)
povzbudzoval ho k robote
pozatýmne
pozbylý
pozde, pozdejšie, pozdejší
poznenáhla
požadovať na niekom niečo
požívafiny
práca

prácny
pracovať; stolár *pracoval na*
truhle, čižmár *pracoval na*
čizme, *pracuje* na povesti,
pracuje na veľkolepom diele

prádlo

praj

prám

pre — Chybne sa kladie táto
predložka pri slovesách po-
hybu (R. §. 239): rozbehol sa
domov *pre krčah*

poslali chlapca *pre mäso, pre sol*
choď *pre vodu*

šli *pre neho*

preč v takýchto výrazoch:

je celý preč

odvrátil sa preč

odišiel preč

odcestoval preč

prede mnou

predporada

predpráca

predprávo

predválečný

preháňať

prehliadni mi to

preisť

prepuknúť v slzy, v plač

presťeradlo

prevádzka, viď previesť

prevažne

poveriť niečím

po všetkých časopisoch mu ubli-
žovali

pobádal ho do roboty

дотоčne

pozostalý

neskoro, neskôr, neskorší

pomaly

požadovať od niekoho niečo

jedlo, pokrm

slovo už ujaté, ale zato netreba
veľmi vytiskať **robotu** (R.
str. 298)

ťažký

Slovák **truhlu robí, čižmu robí**;
spisovateľ rozprávku, knižku,
tedy i dielo **píše**

bielizeň

vraj

práve

po krčah

po mäso, po sol

po vodu

šli **po neho, poň**

je celý **bez seba** (od ľaku, od
radosti)

odvrátil sa (bez *preč*)

odišiel (bez *preč*)

odcestoval (bez *preč*)

predo mnou

prípravná porada, (alebo len)
porada

prípravná práca

prednostné právo

predvojnový

prepínať, zveličovať

prepáč mi to

prejsť

rozslziť sa, rozplakať sa

plachta

zväčša, najviac

previesť v takýchto výrazoch:
prácu, myšlienku previesť

previesť župnú reformu
prevedené boli skladby
prevlačovať sa z bývania do
bývania (hurcolkodni)

prevziať slovo
prezatýmny

prezočivý

prácu vykonať, dokončiť;
myšlienku uskutočniť
uviesť župnú reformu
prednesené boli skladby
prenášať sa, prevážať sa

počať hovoriť
dočasný, predbežný, provi-
zórny
bezočivý

(Pokračovanie.)

ROZLIČNOSTI

Skloňovanie slov gazdiná, stryná, ujcíná ap. — Pred vydaním Pravidiel skloňovali sa podstatné mená *gazdiná, princezná, ujcíná* a pod. v jednotnom čísle podľa ženských prídavných mien (vzor *dobrá*); gen. bol *gazdinej*, dat. *gazdinej*, instr. *gazdinou*. V množnom čísle okrem nominatívu a akuzatívu skloňovali sme ich dôsledne podľa vzoru *ryba*, teda gen. od *gazdin*, dat. *gazdinám*, lok. *o gazdinách*, instr. *s gazdinami*. Pri nom. a ak. množného čísla boli ťažkosti, lebo v ľudovej reči na strednom Slovensku sú tvary *gazdnie, ujcínie, princeznie* a pod. podľa *dobrie, spisovne dobré*. Keďže v spisovnej reči máme v prídavných menách vzoru *dobrý* proti *ie* dlhé *é*, musíme uznať za správne tvary *dobré gazdiné, stryné, ujcíné* a pod.

Správne skloňovanie podstatných mien typu *gazdiná* je takéto: v jednotnom čísle skloňujú sa bez výnimky podľa *dobrá*, v množnom čísle je iba nominatív a akuzatív podľa prídavných mien vzoru *dobrá*, ostatné pády sú podľa podstatných mien vzoru *ryba*.

Pravidlami slk. pravopisu uzákonené skloňovanie *gazdina, gazdiny* atď. je proti doterajšiemu spisovnému úzu a proti strednej slovenčine, preto sa iste nevžije.

Konec-koniec. — Jozef Škultéty uzákonil v duchu strednej slovenčiny príponu *-iec* v slovách *čepiec, koniec, nebožiec, veniec, hrniec*, oproti tomu v Pravidlách nachodíme i druhotvary *čepec, konec, venec*, ale len *nebožiec*. Táto nedôslednosť je hodne krikľavá a bývalej pravopisnej komisii diktovaly ju len ohlady na češtinu. Už štúrovci písali v spomenutých slovách *-iec* a my nemáme príčiny odmietat túto stredoslovenskú príponu.

Dráma, gen. drámy — **dráma, gen. dramata.** — Doposiaľ dobrý spisovný úzus kázal skloňovať *dráma, gen. drámy, téma, -y* a pod. Ide tu o grécke slová, ktoré v slovenčine skloňujeme podľa ženských podstatných mien, hoci sú v gréčtine stredného rodu. Na slove *panoráma, do panorámy* najlepšie vidíme, že nemožno prijať i druhotvar *panoramafu*, ako to chcú Pravidlá.

Cudzie slová *dráma, panoráma, melodráma, dogma, schéma, téma, sofizma* a pod. sú v živej reči ženského rodu a skloňujú sa podľa vzoru *ryba*. Taký bol doteraz i spisovný úzus. Druhotvary stredného rodu, ktoré navrhujú Pravidlá, spôsobujú zmätok, preto nemožno ich uznať za dobré.

Vychovavateľ-vychovávatel. — Z dvojtvarov *vychovávateľ-vychovavateľ, hlásateľ-hlasateľ, dokonávateľ-dokonavateľ, vykonávateľ-vykonavateľ, objednávateľ-objednavateľ, zamestnávateľ-zamestnavateľ, obstarávateľ-obstaravateľ* ap. dobré sú len tvary s dlhou samohláskou: *vychovávatel, hlásateľ, zamestnávateľ* ap. Tvary s krátkou samohláskou: *vychovavateľ, hlasateľ ap.* sú české, do Pravidiel musely sa dostať omylom. Veď od čias Bernolákových písalo sa po slovensky vždy len *vychovávatel, hlásateľ* ap.

Trpelivý-trpezlivý. — Okrem zriedkavých výnimiek na celom Slovensku sú tvary *trpezlivý, trpezlivosť*. Chcieť písať miesto nich *trpelivý, trpelivosť* bolo by neekonomické a zbytočné. To, čo je všetkým Slovákom spoločné, patrí do spisovnej reči, a to aj vtedy, keď nevyhovuje etymológii!

Rychlý-rýchly. — Na složených slovách *rýchlomer, rýchlovlak* ap. najlepšie cítime, že dĺžka je na koreni. Správne sú teda len tvary *rýchly, rýchlosť, rýchlik* ap.

Umierajúce sloveso (spravovať sa). — Samo Czambel (viď Slov. reč, číslo 5, str. 102) upozornil už dávno na to, že v slovenčine *chovať* = kŕmiť, miesto *chovať sa* odporúčal dobrý ľudový tvar *spravovať sa*. Sloveso *spravovať sa* pomaly vymizne a bojíme sa upotrebiť ho v spisovnej reči, hoci je dobré.

Ešte nedávno písalo sa i hovorilo, že žiak sa dobre spravoval v škole, že učení sa statočne spravoval. Dnes sa každý len „chová“. A jednako sloveso *spravovať sa* žije v ľudovej reči na celom Slovensku, i na východe (na pr.: „Jančo za Červením morjom fajne še spravoval“, „Lem sa dobre spravuj“, viď S. Czambel, Slk. reč, str. 592; v starých zápisoch murárskeho cechu bardijovského z 18. storočia dôsledne píšú o tovarišoch, čo sa v práci dobre spravovali). Bohemizmus *chovať sa* vo význame *spravovať sa* odsúdil už Ľudovít Štúr v Nárečí slovenskom, str. 61.

Škoda by bolo každé *spravovať sa* nahradzovať poslovenčeným českým slovesom *chovať sa*. Keď píšeme, že *správca spravuje ústav*, prečo by sme nemali písať, že *sa* niekto *spravuje*, keď *spravuje seba*? Musíme my stále ustupovať v tom, čo je v živej reči bežné na celom Slovensku?

Auktor, auktorita - autor, autorita. — Iba trnavská „Kultúra“ píše stále *auktor, auktorita*, hoci podľa starého i nového pravopisu má byť *autor, autorita*. — Je to zbytočné, lebo tvary *autor, autorita* natoľko sa zžily, že ich nemožno už nahradiť etymologickými tvarmi.

Limeček a rámeček. — Z Pravidiel slk. prav. smutne známe slovo *limeček* zapáčilo sa redakcii Slovenského denníka, v ktorom nachodíme (v čísle zo dňa 28. dec. 1932, na 2. str. v článku o Devtane) i lokál slova

rámeček („v rámečku“). Netreba vari opakovať, že v spisovnej slovenčine niet tvarov na *-eček*. Od *rám* je len *rámec*, *rámček*, *rámik*. — Na tomto príklade vidieť, ako zle môže niektoré nepodarené slovo vplyvať. Pravda, ani *rámeček* podľa *limeček* nemôže sa ujať.

Dačo a niečo. — Dakedy jazykový purizmus ide pridaľeko a odsudzuje bez odôvodnenia i tvary a slová, ktorým nemožno nič vyčítať. Tak do nemilosti dostalo sa *dačo*, *dakto* ap. a píše sa miesto nich *niečo*, *niekto* ap. Je to celkom zbytočné, ako už zbadal J. Zubatý (Naše řeč, ročník VI, str. 316). — V spisovnej slovenčine smieme písať *dačo*, *niečo*, *voľačo*. Sú rovnako dobré.

Plurál cudzích slov na -ium, -eum, -uum. — V Pravidlách slk. pr. (str. 59) nachodíme poučenie, že nom. a ak. plurálu cudzích slov na *-ium*, *-eum*, *-uum* má príponu *-á*, teda: *gymnázia*, *evanjeliá*, *lyceá*, *muzeá*, *individuá*. V Pravidlách niet upozornenia, ako znejú ostatné pády v množnom čísle, či aj v nich je *-á*. Pri ženskom podstatnom mene *idea* je dlhé *-á* v dat. pl. (*ideám*), a lok. pl. (*o ideách*). Podľa toho v podstatných menách stredného rodu má byť v dat. pl. *-ám*, *lyceám*, *muzeám*, *evanjeliám*, *gymnáziam*, *insigniám* ap. a v lok. pl. *-ách*, *lyceách*, *muzeách*, *evanjeliách*, *gymnaziách*, *insigniách* ap.

Taký bol doteraz úzus od prvého vydania Czambelovej Rukováti (roku 1902), kde je uzákonené len to, čo už v spisovnej reči bolo uznané za dobré.

Pravda, v instr. pl. je krátka prípona *-ami*, *lyceami*, *gymnáziami* ap., lebo aj vzor *mesto* má *mestami*, ale *mestá*, *mestám*, *mestách*.

Pivovarčí — „sládok“. — Ešte do nedávna v slovenských pivovároch pivovarčí varieval pivo. Dnes už i Pravidlách slk. pravopisu nachodíme miesto názvu *pivovarčí* poslovenčené české slovo *sládok*. Zánikanie slov typu *pivovarčí* súvisí so zánikom celej gramatickej kategórie typu *hajči* (*krajči*). Už Bernolák vo svojom slovníku (str. 2109) zmenil tvar *pivovarčí* na *piwowárčik*, ale slovo *pivovarčí* doteraz žije, na pr. z bystrického úzu uvádza ho M. Kálal (Slov. slovník, str. 468), ale i v Trenčianskej je bežné. Časté priezviská *Pivovarčí* sú dôkazom toho, že dávnejšie toto slovo bolo veľmi užívané a že iba v novšom čase začína ho vyťskať poslovenčené *sládok*. Loos na príklad nevedel si dať rady s týmto slovom, a preto premenil pivovarčieho na *pivovárcu*, čo sa pravdaže nevžilo.

Slovo *pivovarčí* je dobré, hodno ho oživiť i v literárnej reči a v odbornej terminológii. Ťažké to nebude, lebo doteraz je živé sloveso *pivovarčiť*.

Dátum či datum? — Pravidlá uzákoňujú tvar *datum* s krátkym *-a*, čo je celkom neprijateľné, lebo potom v nominatíve plurálu mali by sme mať *datá*, ale v skutočnosti hovoríme *dáta*. V slove *datum* bolo dlhé *-á* ustálené spisovným úzom (viď Czambel, Rukováť, 1. vydanie, str. 303, kde je *datum*). Vžitie cudzie slová máme písať tak, ako sa v skutočnosti vyslovujú. V duchu tejto zásady prirodzeným vývinom zjednodušili sa všetky dvojité spoluhlásky v cudzích slovách, preto tým dôležitejšie je, aby v zdomácnelých cudzích slovách bola vyznačená dĺžka samohlások. Mu-

síme písať proti Pravidlám *dátum*, gen. *dáta*, nom. pl. *dáta* (nie *datum*, *data*, *datá*). Veď tvar „*datá*“ je nám nevysloviteľný.

Olomúc-Olomouc. — Názvy českých miest robia nám veľa ťažkostí, hoci Pravidlá celý komplikovaný problém zjednodušili a učia písať české miestne mená tak, ako sa teraz píšú v literárnej češtine. Toto stanovisko je síce praktické, lebo jasné, ale nevyhovuje, keďže v slovenčine máme dávno vžitú českú mená v slovenskom znení, na pr. *Olomúc* muselo byť prejaté do slovenčiny už veľmi dávno, lebo v slč. je mužského rodu, ale v spisovnej češtine ženského. Pravda, v starej češtine bolo *ten Olomúc* (a tak je doteraz v hanáckom nárečí; viď Naše řeč, roč. VI, 251). Isté je, že slovenčina prejala staročeský tvar *Olomúc* (muž. rodí) a skloňuje ho podľa vzoru *meč*, teda tak, ako sa i v starej češtine skloňoval. Hláskoslovná stránka maďarského *Álamóc* (maď. a proti českému *o*) dokazuje, že meno mesta Olomúca bolo za starodávna v Uhorsku dobre známe. Nemôžeme sa teda v tomto prípade vzdať názvu *Olomúc*, gen. *Olomúca* a prijať Pravidlami uzákonené *Olomouc*, -e, ktoré je ženského rodu.

Zastávame mienku, že všetky cudzie miestne mená (i české), ktoré boli dávnejšie do slovenčiny prejaté, ktoré sa stali majetkom slovenskej pospolitosti, slovenského slovníka, treba písať a skloňovať tak, ako sa teraz po slovensky vyslovujú a skloňujú.

Veď i Česi skloňujú po svojom a píšú *Vážec*, do *Vážce* (a nie do *Vážca*). Prečo by sme mali my neslovensky písať a skloňovať *Olomouc*, *Olomouce*?

Dr. J. Martinka napísal do 4. čísla Slov. reči obštrnu štúdiu o cudzích miestnych menách v slovenčine a vyslovil sa rozhodne proti novodobému poslovenčovaniu cudzích topografických názvov. Odmietá v slovenskom rúchu uzákoňované české názvy cudzích topografických mien. Proti tomu sa ozval dr. A. Gregor v Lidových novinách. My sa budeme pridržiavať Martinkovho stanoviska, pravda, s takouto korektúrou: vžitú slovenskú názvy cudzích topografických mien nech ostanú i na budúce majetkom slovenského slovníka! Teda: *Paríž*, *Viedeň*, *Rím*, *Pešť*; ale už nie: *Kodaň*, *Kreščák*, *Trevír*, *Mohuč* a pod.

Túto vec bude musieť riešiť definitívne pravopisná komisia Matice slovenskej v dohode so slovenskými historikmi a zemepisci.

Rozumieť niečomu alebo niečo? — Samo Czambel vyslovil správnu zásadu, že slová máme viazať tak, ako ich ľud slovenský viaže. V tej veci nemožno mať ohľad na ostatné slovanské jazyky, ani vtedy nie, keby ich väzby boli pôvodnejšie. A toto platí i o väzbe *rozumieť niečomu*, kde datív je dávno mŕtvy v živej reči a darmo by sme ho chceli oživiť v literárnej. Veď na celom Slovensku sa hovorí *rozumej ma*, nie *rozumej m!* Tak písal i Ľudovít Štúr (viď v tomto čísle, na str. 131. doklad: „Slovák tú výpoveď celkom nerozumie“). S. Czambel (v Slov. pohľadoch, ročník 1901, str. 348) hovorí o väzbe *rozumieť niečomu* a učí sa *niečomu*, že sú síce „pôvodné a slovanské, ale čože z toho máme, keď sú už nie — slovenské? Keď už žiadon Slovák neviaže (ich) ... s datívom, keď sú ony už znásilnením slovenčiny?“

A tento dôvod musí uznať každý, kto chystá rukopisy do tlače. — Či naveky máme opravovať akuzatív pri slovese rozumiť a nahradzovať ho datívom? Istotne nie je to účelné a nemá to praktického významu, lebo z hovorenej reči nemožno už vykynožiť väzbu *rozumiť niečo*. Netreba sa jej vyhýbať, i tak by to bolo daromné.

Závisieť od niečoho a na niečom. — V Čechách pokladajú väzbu *závisieť od niečoho* za germanizmus a preto píšú *závisieť na něčem*. O väzbe *závisieť od niečoho* je známe, že genitív pri slovese *závisieť* je v ruštine, poľštine a v iných slovanských jazykoch. Nám prichodí uznať len to, čo je v slovenčine, t. j. *závisieť od niečoho*. Tak sa hovorí všade na Slovensku, tak to uzákonnujú i Pravidlá slovenského pravopisu, uznávajúc skutočný stav v jazyku slovenskom.

Súsed, súseda či sused, suseda? — Dĺžka samohlások zaváži veľmi v hovorenej reči, pri deklamácií básní, v javištnej reči, preto je dôležité, aby kvantita slov bola vždy presná, stredoslovenská. V literárnej reči píšeme *súsed, súseda, susedný*, ale ktože tak hovorí? — Istotne nik. Sám dr. Ján Stanislav, bývalý člen pravopisnej komisie, v svojom diele (Liptovské nárečia) dôsledne píše *sused, susadný* (nič na veci nemení, že na konci svojej práce to opravil). Stanislavov jazykový cit v tejto veci bol silnejší, ako predpis Pravidiel. A toto je dôležité!

Keď už sa v škole musíme vo všetkom podrobiť Pravidlám, nežiadajme aspoň od žiakov, aby chybné vyslovovali slová *sused, susedný*. Dĺžku predpony *sú-* (v *súsed*) nemožno ani vedecky odôvodniť a v spisovnej slovenčine dlhé *sú-* v tomto prípade je celkom podľa českého *soused*.

Ak má byť pravopis spisovnej slovenčiny dôsledný, budeme musieť písať *sused, súseda, susedný*.

Svoboda-sloboda. — Tvary *sloboda, slobodný, slobodník, oslobodiť* boli v spisovnej slovenčine, Bernolákom počnúc u všetkých spisovateľov (viď Kultúra, roč. 1932, str. 249—251), a *l* miesto staršieho *v* je vo všetkých slovenských a moravskoslovenských nárečiach. Keďže tvary *s v* (*svoboda* ap.) sú zastaralé, treba sa nám ich vzdať, čím poslužíme najmä korektorom v tlačiarňach; ale i so stanoviska správnej výslovnosti treba dávať prednosť slovu *sloboda*.

Ako vyslovujeme -l v participiách? — Pán P. Z. z Bratislavy pýta sa, ako vyslovovať *-l* v *bol, mal, padol, padal, pil, počul* a pod. Ešte predošlá generácia vyslovovala *bou, mau, padou* ap., ale vplyvom školy mladí vyslovujú dôsledne len *bol, mal, padol* a výslovnosť *bou, mau, padou* (či *bov, mav, padov*) ap. pokladajú za vulgárnu, neliterárnu. Toto dáva možnosť i dramatickým spisovateľom, aby v javištnej reči rozlíšili ľudovú reč a „pánsku“ (na pr. I. Stodola).

Zdá sa, že naozaj výslovnosť *mau, bou* a pod. ostane časom len v javištnej reči, v hrách z ľudového života. — V tejto veci nedá sa už nič robiť. Stredná slovenčina ustupuje novej výslovnosti *bol, mal, padol* a pod.

Slovenský denník je nepolepšiteľný. — Upozornili sme na tomto mieste Slovenský denník, že slovo „skludzeň“ je nepekne a nepotrebné. No jednako v čísle z 8. februára t. r., na 3 stránke v článku o vinohradníctve, nachodíme opäť strašné slovo „skludzeň“. — Treba takto náročky kaziť slovenčinu?

Slovenčina dvojtýždenníka „Politiky“. — Dobre si vieme vysvetliť, že slovenčina našich denných časopisov nemôže byť celkom dobrá. Veď redaktori nestihnú opraviť všetky chyby v článkoch, čo dostávajú na uverejnenie. Ale od revui treba už požadovať, aby ich redaktori dbali na správnosť jazykovú a najmä od mladých publicistov žiada sa, aby i skutkom dokázali, že chodili do slovenských škôl, kde sa slovenčinu mali naučiť. Skutočnosť je iná. To dokazuje i slovenčina v časopise „Politika“. V 2. čísle tohoto ročníka nachodíme okrem iných tieto chyby: na str. 13. *ovšem* miesto *pravda, pravdaže; vytykať niečo* m. *vyčítať niečo*; Často sme . . . žiadali, aby ľudia, ktorí veciam nerozumejú, o týchto nehovorili . . . miesto o nich *nehovorili; snád* m. *azda*; veľmi *špatne* informovaný m. *zle* (veď *špafa, špatný* značí *nepekne*); *neni* m. *nie je*; na str. 14. *keďže* m. *hoci* (čo aj); *mimo to* aj stav z r. 1926 je nesprávne udávaný miesto *okrem toho* (*mimo* sa pojí s genitívom, malo by byť teda *mimo toho*, no v Politike dôsledne píšú *mimo to*); *je treba* konštatovať m. *treba* konštatovať; *čili* m. *čize*; píšú *priemysel i priemysel; mzda* m. *pláca*; *statky* z dovezených surovín vyrobené m. *fovar*; často sa užíva pasívum, na pr. *nútení sme*, hoci dobre by obstálo *musíme*; na str. 15. *doporučujeme* m. *odporúčame*; ba najde sa i také *vzdor protestu*, čo by kvartán nesmel napísať; *špatné cesty m. zlé; ponevác* m. *lebo* (alebo *pretože, keďže*); strašne nemožná je slovenčina v článku „Prolog, či nekrolog pre A Reggel“, kde nachodíme: V Bratislave *vydávaný je* denník; *je tvrdené*, v niekoľkých vetách za sebou je sloveso *slúžiť* a slovo *škoda*; *stojali* m. *ak stoja*; bol teda *ku škodu* m. *na škodu*; *sdeli* m. *oznami*; ináč stačí na posúdenie rečovej stránky spomenutého článku nasledujúca veta: „Dúfame, že Slovensko konečne stratí i *tento* časopis a my už vopred píšeme *tento* nekrolog, ktorý je *tou* položkou bilancie vládnej politiky na Slovensku a voči Maďarom vedenej, ktorú nová činnosť vlády *na tomto* poli musí znášať ako farchu.“ Tu už nejde o štýlovú kostrbatosť, ale o dačo oveľa horšie; na str. 16. *obnosy* m. *sumy*; opäť *je treba* m. *treba*; dôsledne *rozdiely* m. *rozdiely*; samé *ponevác, ovšem* a *jestli* (miesto *ak*); *treba* i za cenu Republiky miesto *hoci* (čo aj).

Spomenuli sme len niekoľko hlavných chýb, nepúšťajúc sa do podrobností. Dúfame, že sa redakcia Politiky nabudúce postará o zlepšenie rečovej stránky spojích článkov.

Mrtvý-mřtvy. — Tento hláskoslovný dvojtvar nemá oprávnenia v spisovnej reči, kde od Štúrových čias zväčša býva *mřtvy* (viď Kultúra, ročník 1932, str. 252) a taký tvar je aj vo väčšine stredoslovenských nárečí.

Zodpovedný redaktor a vydavateľ: A. Prídavok.

Tlačila Nová knihtlačiareň v Turčianskom Sv. Martine, Kuzmányho ulica č. 2.